

GRIP

kom op voor
INCLUSIE

jaarverslag

2023

**Gelijke Rechten voor Iedere
Persoon met een handicap**

JAARVERSLAG 2023

**Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een handicap
(GRIP vzw)**

Vooruitgangstraat 323, 1030 Brussel

02/214 27 60

info@gripvzw.be

www.gripvzw.be

BE 0474.368.206 | RBR Brussel

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	9
OPBOUW	10
2023 IN VOGELVLUCHT	11
DOELSTELLING 1: Voldoende en gepaste ondersteuning om volgens eigen keuze zelfstandig te leven in de maatschappij	12

OD 1: GRIP informeert en sensibiliseert personen met een handicap en de bredere bevolking over de principes van independent living en persoonlijke assistentie.

OD 2: GRIP legt een voorstel op tafel voor een nieuw decreet dat een volwaardige basis voorziet voor het recht op ondersteuning en persoonlijke assistentie.

OD 3: Met publieke en juridische acties voert GRIP de druk op rond het recht op ondersteuning.

DOELSTELLING 2: Een inclusieve werkvloer	15
---	-----------

OD4: GRIP brengt onder de aandacht dat personen met een handicap recht hebben op betaald werk op de reguliere arbeidsmarkt en dat vrijwilligerswerk en begeleid werken hier niet aan voldoen.

OD5: GRIP richt zich naar de werkgevers en zorgt ervoor dat ze ondersteund worden om mensen met een arbeidshandicap tewerk te stellen.

OD6: GRIP ontwikkelt beleidsvoorstellen om het recht op ondersteuning in eigen regie op het vlak van arbeid te versterken. Deze beleidsvoorstellen worden op een sterke manier ingebracht op de beleidstafels en bij de politieke partijen.

OD7: GRIP brengt de drempels en de kansen in kaart op het vlak van transitie van onderwijs naar werk. Daarbij worden nieuwe pistes verkent om deze overgang te bevorderen.

DOELSTELLING 3: Recht op inclusief onderwijs

19

OD8: GRIP zet gerichte acties op om het maatschappelijk én politiek draagvlak voor inclusief onderwijs te vergroten.

OD9: GRIP volgt nauwgezet het beleid op in verband met inclusief onderwijs en biedt hierover informatie en kritische reflectie (onder meer via artikelen op de website). GRIP is op dit vlak een referentie voor ouders met kinderen met een handicap / ook breder (pers, politiek...).

OD10: GRIP komt naar buiten met standpunten en beleidsvoorstellen op het vlak van inschrijvingsrecht en recht op ondersteuning. We gaan hierover het gesprek aan met beleidsmakers en politieke partijen. GRIP draagt er zo toe bij dat het inschrijvingsrecht juridisch afdwingbaar is en dat nodige en gepaste ondersteuning geboden wordt.

DOELSTELLING 4: Zelfstandig en inclusief wonen in de maatschappij

22

OD11: GRIP informeert en sensibiliseert over zelfstandig en inclusief wonen, zowel naar personen met een handicap als naar de bredere bevolking / beleidsmakers.

OD12: GRIP stapt naar het beleid met concrete beleidsvoorstellen rond toegankelijke en betaalbare woningen voor personen met een handicap.

OD13: Het lokale niveau (steden en gemeenten) informeren en sensibiliseren / ondersteunen om te werken rond toegankelijke en betaalbare woningen en ondersteuning in de eigen buurt.

OD14: Eerstelijnsdiensten binnen de hulpverlening sensibiliseren rond inclusief en zelfstandig wonen.

DOELSTELLING 5: Een menswaardig inkomen

24

OD15: GRIP zorgt voor meer bewustwording over de kwetsbare inkomenspositie en de drempels voor een menswaardig inkomen.

OD16: GRIP brengt het perspectief van personen met een handicap aan binnen het armoedebeleid.

OD17: GRIP volgt nauwgezet het beleid op in verband met de combinatie van vervangingsinkomen en betaald werk.

DOELSTELLING 6: Een sterk beleid voor mensenrechten van personen met een handicap **26**

OD18: We ontwikkelen juridische strategieën om rechten van personen met een handicap af te dwingen.

OD19: We verkennen de mogelijkheden voor mensen met een handicap om individueel via rechtszaken hun rechten af te dwingen.

OD20: GRIP bevordert de implementatie van het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap.

OD21: GRIP zet zich verder in om NOOZO, de Vlaamse adviesraad handicap, uit te bouwen tot een sterk platform voor advies en beleidsparticipatie.

Bijkomende acties in het kader van de samenwerkingen binnen het Gelijkekansenbeleid.

DOELSTELLING 7: De inclusieve kijk op handicap **32**

OD22: GRIP situeert haar visie in de geschiedenis rond handicap en de nieuwe tendensen met betrekking tot kijk op handicap en communiceert hierover via diverse wegen naar buiten toe.

OD23: GRIP zet nieuwe strategieën in om mensen met een handicap aan te zetten tot meer bewustwording en actie op het vlak van hun mensenrechten.

OD24: GRIP brengt het verhaal van mensenrechten van personen met een handicap en inclusie aan bij andere maatschappelijke bewegingen en gaat hier samenwerkingen rond aan.

OD25: GRIP informeert en sensibiliseert mediamakers en de brede cultuursector in verband met de inclusieve kijk op handicap.

OD26: GRIP ondersteunt mensen met een handicap om een actievere rol op te nemen in alle aspecten van media en cultuur.

**DOELSTELLING 8: Een sterke mensenrechtenorganisatie –
kwestie van organisatie**

36

KO1. Communicatie en publicaties

KO2: Juridische actie

KO3: Publieke actie

KO4: Zelforganisatie / bestuur

KO5: Zelforganisatie / ervaringsdeskundigheid

KO6: Samenwerkingen

KO7: Lokale acties

KO8: Vormingsaanbod

KO9: Personeelsbeleid

KO10: Financiering

BIJLAGEN:

49

Ledenlijst algemene vergadering

Ledenlijst bestuur

VOORWOORD

Met het beleidsplan 22|26 zijn we met GRIP als mensenrechtenorganisatie een aantal nieuwe wegen ingeslagen. In 2023 werd dit duidelijk. Mensenrechten voor mensen met een handicap bespreekbaar stellen, bevorderen, bepleiten, ... dat doet GRIP heel krachtig en met impact. Je leest het in dit jaarverslag. Twee smaakmakers ter illustratie.

- Op 8 januari 2024 draaide de Raad van State de actualisering terug. Daar hebben we 3 jaar volgehouden op ingezet vanuit de strategische keuze om waar nodig het recht op ondersteuning juridisch af te dwingen. Het resultaat was dat de Vlaamse Regering de ongrondwettelijke vermindering van duizenden budgetten voor ondersteuning moest rechtzetten.
- Down the Road mag dan wel het populairste tv-programma zijn in Vlaanderen, het is geen inclusieve beeldvorming. GRIP heeft daar positie over ingenomen en laten weerklinken via een sterke social mediacampagne. Ons opiniestuk op sociaal.net werd de meest gelezen bijdrage van 2023. De GRIP-boodschap over inclusieve beeldvorming is duidelijk aangekomen bij de VRT.

Voldoende en gepaste ondersteuning om volgens eigen keuze zelfstandig te leven in de maatschappij.

Een inclusieve werkvloer.

Recht op inclusief onderwijs.

Zelfstandig en inclusief wonen in de maatschappij.

Een menswaardig inkomen.

Een sterk beleid voor mensenrechten van personen met een handicap.

De inclusieve kijk op handicap.

Aan deze doelstellingen zullen we met GRIP blijven werken. In dit jaarverslag kan je alvast lezen hoe we dat in 2023 hebben gedaan.

Patrick Vandelanotte, coördinator GRIP

Luc Demarez, voorzitter GRIP

OPBOUW

Vanaf het werkjaar 2022 werken we met GRIP binnen het kader van een nieuw meerjarenbeleidsplan 2022|2026. De doelstellingen van dit beleidsplan zorgen voor de ordening van alle activiteiten die GRIP onderneemt. En dus ook voor de ordening in dit jaarverslag.

De grote verandering die we nastreven is een inclusieve wereld. Met **7 grote doelstellingen** geven we aan op welke vlakken GRIP met dit beleidsplan een verandering nastreeft in de maatschappij:

1. Voldoende en gepaste ondersteuning om volgens eigen keuze zelfstandig te leven in de maatschappij
2. Een inclusieve werkvloer
3. Recht op inclusief onderwijs
4. Zelfstandig en inclusief wonen in de maatschappij
5. Een menswaardig inkomen
6. Een sterk beleid voor mensenrechten van personen met een handicap
7. De inclusieve kijk op handicap

De **26 operationele doelstellingen** van het meerjarenplan 2022|2026 zorgen voor een nieuwe ordening van onze acties.

We gebruiken in dit jaarverslag bewust het woord 'handicap'. We verwijzen hiervoor naar de basisvisie van GRIP.

In onze basisvisie en in onze werking leggen we vooral de nadruk op het respect voor de eigenheid en de kwaliteiten van elk individu. We gebruiken het woord handicap omdat we het nodig vinden dit te blijven benoemen zolang mensen sociaal achtergesteld worden omwille van een beperking of chronische ziekte. Niet het individu met een beperking is bepalend voor zijn handicap, maar de samenleving. Een handicap of een groep mensen met een handicap ontstaan pas wanneer mensen met een beperking geconfronteerd worden met obstakels in de buitenwereld en met de gangbare manier van denken. Deze obstakels verhinderen inclusie en de evenwaardige deelname van mensen met een beperking aan de samenleving.

2023 IN VOGELVLUCHT (10 centrale acties in 2023)

1. In het kader van de verkiezingen van mei 2024 zijn we een **verkiezingscampagne** gestart met politiek lobbywerk.
2. We werkten voorstellen uit om het **recht op ondersteuning** juridisch te versterken in Vlaanderen.
3. We gingen het gesprek aan (onder meer binnen de SERV) om het **recht op werk** scherp te stellen op basis van het General Comment 8 van het VN-Comité dat onder meer een uitvoerscenario voor de maatwerkbedrijven voorschrijft.
4. We zetten in het voorjaar een **rondetafel op over de toekomst van inclusief onderwijs**. Dit mondde uit in de opstart van een coalitie voor inclusief onderwijs.
5. We formuleerden een reeks voorstellen om de (kans op) **armoede bij personen met een handicap** terug te dringen.
6. Met het **netwerk Handicap en Recht** zorgden we voor meer uitwisseling tussen de wereld van handicap en de juridische wereld.
7. GRIP bleef **bijdragen aan de werking van NOOZO** om zo verder mee te bouwen aan een sterke adviesraad handicap.
8. Met **Studio Inclusie** zijn we vernieuwende acties en methodieken op het vlak van informatie en sensibilisatie gaan uitproberen.
9. We ondernamen verdere acties om het **kruispuntdenken** binnen GRIP te versterken. Onze focus lag, na een aanzet in 2022, nog verder op het kruispunt handicap en LGBTI+.
10. We boden **ervaringsdeskundigen op het vlak van handicap en werk** de kans om een trainingstraject te volgen (in samenwerking met GTB).

1.

Voldoende en gepaste ondersteuning om volgens eigen keuze zelfstandig te leven in de maatschappij

De verandering die wij willen bekomen is dat personen met een handicap steeds voldoende en gepaste ondersteuning krijgen om volgens eigen keuze zelfstandig te leven in de maatschappij.

Het tekort aan ondersteuning noopt ons om bij momenten een activistische houding aan te nemen. Het recht op ondersteuning moeten we misschien wel afdwingen. En we dienen het huidige beleid met een kritische houding op te volgen.

We beseffen zeker dat “voldoende en gepaste ondersteuning om inclusief te leven” zich niet beperkt tot persoonlijke assistentie. Wij kiezen er als GRIP wel voor om persoonlijke assistentie in de kijker te zetten omdat we ervan overtuigd zijn dat dit een heel belangrijke hefboom is.

OD 1: GRIP informeert en sensibiliseert personen met een handicap en de bredere bevolking over de principes van independent living en persoonlijke assistentie.

In De Gazet van 't Budget van absoluut vzw verscheen een dubbelinterview met Lien Van de Wiel en Katrijn Ruts op basis van het Manifest Persoonlijke Assistentie.

[Gazet van 't Budget over Manifest Persoonlijke Assistentie.](#)

OD 2: GRIP legt een voorstel op tafel voor een nieuw decreet dat een volwaardige basis voorziet voor het recht op ondersteuning en persoonlijke assistentie.

Vanuit juridisch oogpunt is er nog werk aan de winkel om het recht op ondersteuning een goede plaats te geven in de wetgeving. We werkten voorstellen uit om het recht op ondersteuning te versterken in Vlaanderen. Daarbij bouwden we verder op de inhoud van onze beleidsnota over recht op ondersteuning uit 2022. Met deze nota doen we

een voorstel om alvast in 2 belangrijke decreten aanpassingen te doen: het Gelijkekansendecreet en het decreet persoonsvolgende financiering. Een betere verankering van het recht op ondersteuning in de wetgeving.

OD 3: Met publieke en juridische acties voert GRIP de druk op rond het recht op ondersteuning

We bleven de beleidsontwikkeling opvolgen van de persoonsvolgende financiering (PVF) en recht op ondersteuning met inbegrip van de evoluties rond ons dossier bij de Raad van State over de actualisering. Twee belangrijke momenten waren de publicatie van het advies van de auditeur van de Raad van State (juni) en de zitting bij de Raad van State (oktober). Op beide momenten kwam de thematiek uitgebreid in de pers. Met 50 mensen vulden we de zaal van de Raad van State. De facebooklive verslaggeving die we maakten voor en na de zitting staat op het YouTube kanaal van GRIP.

We hebben er lang naar uitgekeken. Niet meer in 2023, maar net bij de start van het nieuwe jaar (op 8 januari 2024) kwam er dan de uitspraak van de Raad van State. Die oordeelde heel duidelijk dat de actualisering persoonsvolgende budgetten uit 2021 ongrondwettelijk is.

Om het recht op ondersteuning te versterken in Vlaanderen is het belangrijk om meer kracht te ontwikkelen vanuit de burgers met een handicap zelf. Juridische actie blijkt een noodzakelijk middel wanneer pogingen tot dialoog niet lukken. We verspreidden in 2023 het modelverzoekschrift dat we lieten ontwikkelen voor mensen die naar de arbeidsrechtbank wilden stappen omdat ze maar een half persoonsvolgend budget krijgen (experiment). Terzake (Canvas) maakte een reportage over het experiment, met onder meer een bestuurder van GRIP. We organiseerden een steunbijeenkomst bij de zitting bij de arbeidsrechtbank in Antwerpen voor 2 gedupeerden en slaagden er hierdoor in om persaandacht te krijgen voor de thematiek van het experiment.

Ook publieke actie is een belangrijk middel om je stem te laten horen en mensenrechten te verdedigen. Maar voor personen met een handicap is het niet evident om op straat te komen. Toch vindt GRIP het belangrijk

om te zoeken naar manieren waarop deze groep, via publieke acties, met succes aandacht kan vragen voor het recht op ondersteuning. We ondersteunden een reeks bijeenkomsten van mensen met een handicap die via publieke actie willen opkomen voor het recht op ondersteuning. Deze groep bereidde een reeks acties voor waarvan er in het najaar van 2023 al 3 plaatsvonden. De centrale eis van de actievoerders is dat als de overheid je een budget voor ondersteuning toewijst, ze je dit budget ook moet geven in plaats van je op de wachtlijst te zetten.

We blijven acties en standpunten stevig onderbouwen met argumentatie gestoeld op expertise en studiewerk. In 2023 werkten we hiervoor samen met experts, zoals juridisch wetenschapper Jos Huys. Zo konden we informatie openbaar maken over hoeveel de Vlaamse Regering bespaart door de actualisering. Je kan dit lezen op onze website in de artikels [Actualisering van persoonsvolgende budgetten blijven actueel](#) (april) en [Besparingen ingevolge de actualisering van persoonsvolgende budgetten kennen exponentiële groei](#) (november).

GRIP IN 2023: ondersteuning

- We werkten een nota uit met juridische voorstellen voor de verankering recht op ondersteuning.
- We ondersteunden de opstart en een eerste reeks acties van de Actiegroep Recht op Ondersteuning.
- Opvolging en bekendmaking rechtszaken actualisering en deelbudgetten, met uitspraak van Raad van State op 8 januari 2024.

2.

Een inclusieve werkvloer

We kunnen in Vlaanderen zeker nog niet spreken van een inclusieve arbeidsmarkt voor personen met een handicap. Mensen met een handicap zijn duidelijk ondervertegenwoordigd. En werkplekken zijn in Vlaanderen nog onvoldoende omgevormd tot inclusieve werkplekken.

Als het gaat over inclusief werk gebruikt GRIP de benaming echt werk. Met echt werk bedoelen we een betaalde job in een gewone werkomgeving. Daar dienen, indien nodig, ondersteunende maatregelen bij te pas komen. Maar het gaat wel degelijk om een job met loon naar werken in de reguliere economie.

De verandering die we willen bekomen is meer inclusie op de werkvloer. Dit zou inhouden dat de werkzaamheidsgraad van personen met een handicap aanzienlijk toeneemt. Dus dat mensen met een handicap veel vlotter dan nu een plaats kunnen innemen op de werkvloer.

OD4: GRIP brengt onder de aandacht dat personen met een handicap recht hebben op betaald werk op de reguliere arbeidsmarkt en dat vrijwilligerswerk en begeleid werken hier niet aan voldoen.

In samenwerking met het platform Handicap en Arbeid hebben we ingezet op informatie en sensibilisatie over betaald werk. Daarbij hadden we specifieke aandacht voor de combinatie tussen loon uit werk en uitkeringen. We verzorgden 3 infosessies: op 9 maart in het Bruispunt voor Inclusie (Brugge), op 11 maart op de Inclusiedag van Ouders voor Inclusie (Antwerpen) en op 8 december op de REVA-beurs (Gent).

Ook in 2023 zat GRIP in de stuurgroep van 'Ik verdien werk'. Dit project van GTB in samenwerking met Ouders voor Inclusie en GRIP, helpt mensen met een inkomensvervangende tegemoetkoming (FOD) om de stap te zetten naar een betaalde job. Op basis van een aantal knelpunten uit de begeleidingen binnen het project, ging op 28 september een rondetafel door over de combinatie tussen werk en uitkeringen.

GRIP sloot in 2023 aan bij het netwerk Disruptief Inclusief. Samen met mensen met een beperking, hun persoonlijk netwerk, werkgevers en begeleiders bekijken we in dit netwerk hoe we ervoor kunnen zorgen dat mensen met een beperking die willen werken, kunnen werken.

OD5: GRIP richt zich naar de werkgevers en zorgt ervoor dat ze ondersteund worden om mensen met een arbeidshandicap tewerk te stellen.

Met 3 vormingsdagen voor ervaringsdeskundigen handicap en werk bood GRIP in samenwerking met GTB (Gespecialiseerd Team Bemiddeling) de mogelijkheid aan personen met een handicap om zich te verdiepen en te versterken op het vlak van inclusief werk. Dit kadert in de opzet van een netwerk ervaringsdeskundigen handicap en werk dat we opzetten. De bedoeling is dat ervaringsdeskundigen met een handicap contact hebben met werkgevers en kunnen bijdragen aan de dienstverlening naar werkgevers.

Met ons project Baanbrekers is het de bedoeling om samen met werkgevers heel concreet de mogelijkheden te verkennen om mensen met een handicap (meestal met een inkomensvervangende tegemoetkoming) toch een verloonde tewerkstelling aan te bieden. We zijn in de loop van 2023 ingegaan op vragen van een 5-tal bedrijven. Zo gingen we in gesprek met Elise en Thomas Peters die Gelateria Julietta (een ijsjeszaak) openden op de Steenweg in Mechelen. Ze schepten de eerste ijsjes op zaterdag 9 april. GRIP was er bij en kon vaststellen dat inclusieve ijsjes de beste zijn. Want bij Gelateria Julietta werken mensen met een handicap die daarvoor een volwaardig loon krijgen.

Artikel: Inclusieve ijsjes zijn de beste.

OD6: GRIP ontwikkelt beleidsvoorstellen om het recht op ondersteuning in eigen regie op het vlak van arbeid te versterken. Deze beleidsvoorstellen worden op een sterke manier ingebracht op de beleidstafels en bij de politieke partijen.

GRIP is zowel lid van het platform Handicap en Arbeid als van NOOZO. GRIP werkt in beide beleidsorganen actief mee om bovengenoemde doelstelling te bereiken.

Op 1 juli 2023 ging het Decreet Individueel Maatwerk in voege. We hadden voorzien om in 2023 een lobbyronde op te zetten om onze opvolgpunten bij dit decreet onder de aandacht te brengen. Dit gaat onder meer over meer zelfregie en een oplossing voor het tekort aan persoonlijke assistentie op de werkvloer. Maar ook over de rol van de maatwerkbedrijven. Door het ziekteverlof van de beleidsmedewerker inclusief werk konden we dit niet uitvoeren zoals gepland. Maar we zijn voluit gaan inzetten op de opvolging van de General Comment 8 dat het VN-Comité inzake de Rechten van Personen met een Handicap publiceerde op 9 September 2022. Deze general comment (algemene opmerking) handelt over het recht op werk van personen met een handicap. Een van de belangrijkste verduidelijkingen in het general comment betreft de positie van het VN-Comité in verband met 'sheltered workshops' (beschutte werkplaatsen, in Vlaanderen ondertussen herdoopt tot maatwerkbedrijven). Volgens de general comment druisen beschermende werkvormen in tegen het VN-Verdrag Handicap, onder meer door hun segregerende aard. GRIP onderschrijft het uitdoofscenario van het VN-Verdrag Handicap. Dat maatwerkbedrijven hun rol dienen te herzien en de facto ook moeten uitfaseren, is in de Vlaamse context evenwel een moeilijk punt. Vanuit GRIP zijn we dit gaan toelichten op verschillende forums, zoals de commissie sociale economie van de SERV en de POWA (overlegplatform binnen VDAB). We brachten dit ook aan binnen een aantal contacten met politieke partijen en namen dit standpunt mee op in ons verkiezingsdossier.

OD7: GRIP brengt de drempels en de kansen in kaart op het vlak van transitie van onderwijs naar werk. Daarbij worden nieuwe pistes verkent om deze overgang te bevorderen.

Omdat onze beleidsmedewerker inclusief werk was uitgevallen wegens ziekte, gaven we onderzoekster Marieke Eggermont de opdracht om de transitie van onderwijs naar werk in kaart te brengen. Dit onderzoek startte in 2023 en loopt verder in 2024. Een eerste draft van het onderzoek werd in het najaar besproken op het Netwerk Onderwijs van GRIP.

GRIP IN 2023: een inclusieve werkvloer

- We boden ervaringsdeskundigen op het vlak van handicap en werk de kans om een trainingstraject te volgen (in samenwerking met GTB).
- In ons lobbywerk hebben we volop aandacht besteed aan de General Comment 8 en het uitdoofscenario voor de maatwerkbedrijven dat het VN-Comité voorschrijft.
- We hebben verder ingezet op informatie en sensibilisatie over betaald werk (3 info-sessies).
- We zijn een onderzoek gestart over de transitie van onderwijs naar werk.

3.

Recht op inclusief onderwijs

Door het ratificeren van het VN-Verdrag Handicap in 2009 is Vlaanderen verplicht om werk te maken van inclusief onderwijs.

In september 2015 trad het M-decreet in werking. Begin 2017 ging er een nieuw ondersteuningsmodel in voege.

Minister Ben Weyts heeft bij zijn aanstelling als minister van onderwijs in 2019 gecommuniceerd dat het M-decreet op de schop ging en vervangen zou worden door het Decreet Leersteun.

Het heeft echter nog tot 1 september 2023 geduurd vooraleer het Decreet Leersteun in werking trad. Dankzij het standstill-beginsel blijven de verworven rechten met betrekking tot inclusief onderwijs, vastgelegd via het M-decreet, behouden. Maar het Decreet Leersteun zet voor de leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften niet veel stappen vooruit. In het decreet wordt voornamelijk personeelgerelateerde materie op punt gezet. Er is bijvoorbeeld geen stappenplan richting één inclusief onderwijssysteem.

OD9: GRIP volgt nauwgezet het beleid op in verband met inclusief onderwijs en biedt hierover informatie en kritische reflectie (onder meer via artikelen op de website). GRIP is op dit vlak een referentie voor ouders met kinderen met een handicap / ook breder (pers, politiek...).

Minister Weyts heeft reeds meerdere malen verkondigd dat er geen sprake is van afbouw van het buitengewoon onderwijs. Hij kende in 2023 opnieuw extra financiële middelen toe aan het buitengewoon onderwijs.

Dit alles is in strijd met het VN-Verdrag Handicap.

OD10: GRIP komt naar buiten met standpunten en beleidsvoorstellen op het vlak van inschrijvingsrecht en recht op ondersteuning. We gaan hierover het gesprek aan met

beleidsmakers en politieke partijen. GRIP draagt er zo toe bij dat het inschrijvingsrecht juridisch afdwingbaar is en dat nodige en gepaste ondersteuning geboden wordt.

In 2023 was er opnieuw veel lobbywerk bij de politici, koepels en organisaties om er te blijven op hameren dat het onderwijs in Vlaanderen moet evolueren naar één inclusief onderwijssysteem. Dat was via persoonlijke gesprekken, mails, telefoonverkeer, bijeenkomsten, vergaderingen, panelgesprekken, ...

Inclusief onderwijs realiseren doe je niet alleen. Daarom is GRIP aangesloten bij de Kinderrechtencoalitie en NOOZO. Met Ouders voor Inclusie hebben we een samenwerkingsovereenkomst om acties uit te werken.

In 2022 werkten we mee aan de publicatie van de Kinderrechtencoalitie 'Leer mij groeien': Inclusief onderwijs is geen mythe. De publicatie werd voorgesteld op 24 januari 2023.

GRIP neemt ook actief deel aan de werkgroep inclusief onderwijs van NOOZO. In 2023 werd er gewerkt aan de NOOZO-visie inclusief onderwijs en werd er een advies uitgewerkt over het Decreet tweetalig onderwijs – Vlaamse Gebarentaal (VGT). Via NOOZO neemt er iemand van GRIP deel aan de Commissie inclusief onderwijs.

OD8: GRIP zet gerichte acties op om het maatschappelijk én politiek draagvlak voor inclusief onderwijs te vergroten.

GRIP wil in de toekomst nog meer samenwerken. Daarom starten we in 2023 de Coalitie Inclusief Onderwijs met organisaties, ervaringsdeskundigen en academici. Het doel van deze coalitie is elkaar versterken, samen stappen ondernemen, samen lobbyen en samen acties uitwerken met betrekking tot het verder uitbouwen van inclusief onderwijs. GRIP is een gelijkwaardige deelnemer maar neemt ook een faciliterende rol op.

Samen met Validity Foundation stuurde GRIP een update naar de Raad van Europa naar aanleiding van de reactie van België 2022 in de zaak MDAC tegen België (N° 109/2014).

Meer en meer gaan er stemmen op om campusscholen op te richten als tussenstap naar inclusief onderwijs. Maar wat wordt hiermee bedoeld? Een school voor buitengewoon en gewoon onderwijs onderbrengen op één locatie, één campus om te evolueren naar één inclusieve school? Met het Netwerk Onderwijs werken we aan een standpunt rond campusscholen.

GRIP krijgt nog steeds meldingen van schendingen van het inschrijvingsrecht. Meestal worden kinderen en jongeren wandelen gestuurd zonder een officiële aanmelding waardoor de weigeringen onder tafel moeilijk vast te leggen zijn. Ook in 2024 blijven we dit opvolgen.

Zoals we al schreven: inclusie is een *samenverhaal*. We maakten de documentaire: SAMen inclusief onderwijs (4.700 hits op YouTube) en SAMen dansen met CEMI (139.500 hits op YouTube). Deze documentaire werd opgepikt door kranten, online nieuwsplatform, TV-Oost en de VRT.

GRIP IN 2023: inclusief onderwijs

- Er was groot bereik van de documentaire SAMen inclusief onderwijs en SAMen dansen met CEMI.
- De Coalitie inclusief onderwijs met verschillende organisaties, ervaringsdeskundigen en academici werd opgezet.
- Er was de voorstelling van de publicatie via Kinderrechtencoalitie: Inclusief onderwijs is geen mythe.

4.

Zelfstandig en inclusief wonen in de maatschappij

Een eigen plek vinden, een geschikt huis, een thuis, in verbondenheid met andere mensen... personen met een handicap hebben net als iedereen het verlangen om te kiezen waar en met wie ze wonen.

Mensen met een handicap zoeken hun weg om zelfstandig en inclusief te wonen in de maatschappij, maar stoten op heel wat drempels wat betreft toegankelijkheid, betaalbaarheid, ondersteuning, ...

De verandering die we willen bekomen is dat mensen met een handicap vlotter toegang krijgen tot toegankelijke en betaalbare woningen. Dit is een belangrijke voorwaarde om meer dan nu zelfstandig en inclusief te kunnen wonen in de maatschappij.

OD11: GRIP informeert en sensibiliseert over zelfstandig en inclusief wonen, zowel naar personen met een handicap als naar de bredere bevolking / beleidsmakers.

Deïstitutionalisering is een van de belangrijkste begrippen als het gaat over de implementatie van het VN-Verdrag Handicap. In 2023 werkten we vanuit de Netwerken Wonen en Ondersteuningsbeleid aan een update van onze standpuntnota over deïstitutionalisering. We hopen met deze nota helderheid te brengen in het begrippenkader over deïstitutionalisering en aan te geven waar men best op let om deïstitutionalisering te doen slagen. We steunen op teksten van experts, internationale verdragen maar ook op ervaringsdeskundigheid. Deze nota is gebaseerd op de standpuntnota van GRIP over deïstitutionalisering van november 2014.

Standpuntnota Deïstitutionalisering: naar een leven midden in de samenleving.

In 2023 brachten we onze standpunten en de focussen uit het VN-Verdrag Handicap en van het VN-Comité in bij de Academische Werkplaats Deïstitutionalisering (AWDI). Nadia Hadad en Katrijn Ruts deden een

inbreng over de uitdagingen voor het woonbeleid in een van de workshops van het colloquium van de AWDI op 13 oktober.

Sofie Deschryver werkte 4 maanden als onderzoeker voor GRIP, verbonden aan de stafmedewerker Wonen. Ze onderzoekt de mogelijkheden om zelfstandig te wonen als persoon met een handicap. Zij combineert ervaringsdeskundigheid en opgedane kennis om een blog uit te bouwen. De blog is uniek en werkt inspirerend voor wie met het thema zelfstandig wonen aan de slag gaat.

Er verschenen in het najaar 2 blogposts, 1 over Wooncoop en 1 over mensen met een handicap met gelijkaardige woonzoektochten als die van Sofie.

Via deze samenwerking werkt GRIP verder aan informatie en sensibilisering rond het thema wonen in de maatschappij, waarbij een ervaringsdeskundig perspectief een centrale plaats inneemt.

OD12: GRIP stapt naar het beleid met concrete beleidsvoorstellen rond toegankelijke en betaalbare woningen voor personen met een handicap.

Telkens refereren we naar onze standpuntnota over een Inclusief Woonbeleid waarin 10 aandachtspunten staan die onze visie weergeven over hoe de uitdagingen moeten worden aangepakt.

Deze nota en de actuele ontwikkelingen vormden de basis om, in afstemming met het Netwerk Wonen, het hoofdstuk Wonen in ons verkiezingsdossier vorm te geven.

We bezorgden beide documenten aan beleidsmakers om zo extra de aandacht te vestigen op het belang van wonen.

OD13: Het lokale niveau (steden en gemeenten) informeren en sensibiliseren / ondersteunen om te werken rond toegankelijke en betaalbare woningen en ondersteuning in de eigen buurt.

Op vraag van de Stedelijke Adviesraad Personen met een Handicap namen we in het najaar deel aan een panelgesprek over de realisatie van het recht op wonen van personen met een handicap.

OD14: Eerstelijnsdiensten binnen de hulpverlening sensibiliseren rond inclusief en zelfstandig wonen.

Voor deze operationele doelstelling zijn in 2023 geen acties ondernomen.

GRIP IN 2023: zelfstandig en inclusief wonen

- Nota deïstitutionalisering (update nota 2014).
- Inbreng in Academische Werkplaats Deïstitutionalisering.

5.

Een menswaardig inkomen

De inkomenspositie van mensen met een handicap is heel kwetsbaar. Achterstellingsmechanismen en aanhoudende tekorten in de sociale bescherming zorgen ervoor dat zij vaak moeilijk tot zelfs helemaal niet rondkomen. De verandering die we willen bekomen is dat mensen met een handicap de garantie hebben op een menswaardig inkomen.

OD15: GRIP zorgt voor meer bewustwording over de kwetsbare inkomenspositie en de drempels voor een menswaardig inkomen.

In 2023 bleven we het beleid rond de tegemoetkomingen opvolgen. Onze basis voor lobbywerk rond standpunten blijft onze standpuntnota over een menswaardig inkomen. Daarin staan de speerpunten waarop volgens ons prioritair zou moeten worden ingezet door het beleid om een betere inkomenspositie en betere bescherming tegen armoede te realiseren.

We grijpen gelegenheden aan om te communiceren over de speerpunten. Zo brachten we op Valentijnsdag via een getuigenis de prijs van de liefde onder de aandacht met het artikel op de website: [Signalen van onderbescherming: prijs van de liefde.](#)

We deden een inhoudelijke bijdrage voor het rapport van het Europees Netwerk voor Sociaal Beleid over de sociale bescherming van personen met een handicap in België. We interviewden de onderzoekers Anne Van Lancker en Viviane Sorée. Je kan dat interview lezen in het artikel: [Europees rapport vermeldt aanbevelingen van GRIP.](#)

OD16: GRIP brengt het perspectief van personen met een handicap aan binnen het armoedebeleid.

In 2023 werkten we aan een aparte standpuntnota met voorstellen voor armoedebestrijding bij personen met een handicap: [Armoede bij personen met een handicap? Het kan. Doe het!](#)

In de nota geven we eerst een stuk informatie, daarna kijken we naar een aantal algemene aanbevelingen die door andere organisaties naar voren worden geschoven om armoede te bestrijden. Die aanbevelingen zijn ook voor de groep personen met een handicap van belang. Tenslotte vullen we aan met handicapspecifieke aandachtspunten.

OD17: GRIP volgt nauwgezet het beleid op in verband met de combinatie van vervangingsinkomen en betaald werk.

Rond de combinatie inkomensvervangende tegemoetkoming en loon uit werk hadden we een aantal informele contacten met kabinetsmedewerkers van minister Lalieux, Vandenbroucke en De Sutter. We merken dat de geesten rijpen voor maatregelen die de impact van een betaalde tewerkstelling op de IVT meer fair maken. Een soort combinatiemaatregel is voorzien om in voege te treden voorjaar 2024.

GRIP IN 2023: menswaardig inkomen

- Nota voorstellen armoedebestrijding handicap.
- Informele contacten over combinatie loon en uitkering (IVT).

6.

Een sterk beleid voor mensenrechten van personen met een handicap

GRIP blijft inzetten op een sterk gelijkekansenbeleid en de implementatie van het VN-Verdrag Handicap. Nu het recht op inclusie en redelijke aanpassingen duidelijk zijn vastgelegd in de grondwet, willen we de komende jaren deze rechten scherpstellen.

De verandering die we beogen is een sterker beleid voor mensenrechten van personen met een handicap. We kijken er naar uit dat mensenrechten waar nodig ook kunnen afgedwongen worden.

OD18: We ontwikkelen juridische strategieën om rechten van personen met een handicap af te dwingen.

We willen de rechtenbenadering van handicap in Vlaanderen versterken. Met het platform Handicap en Recht brengen we daarom ervaringsdeskundigen met een handicap, verenigingen van personen met een handicap en juridisch experts rond de tafel.

In het voorjaar van 2023 ging de aandacht van het platform vooral naar de kwestie van de deelbudgetten. Dit gaat over het experiment waarbij mensen maar de helft van hun persoonsvolgend budget ter beschikking gesteld kregen. GRIP trok niet zelf naar de rechtbank, maar versterkte de uitwisseling tussen personen met een handicap en advocaten die wilden ageren tegen deze vermindering van het recht op ondersteuning. Om over de nodige juridische expertise te beschikken, werkten we samen met

Progress Lawyers Network. Dit alles leidde tot een aantal uitspraken waarbij rechtbanken de overheid terugfloten omdat men onterecht een lager Persoonsvolgend Budget uitkeerde dan de persoon toekwam.

In het najaar kwam het platform Handicap en Recht 3 keer in vergadering bijeen. Daarbij werd uitgewisseld over thema's zoals het recht op ondersteuning en de zaak bij de Raad van State, het standstill-beginsel en de opstart van de geschillenkamer bij het nieuwe Vlaams Mensenrechteninstituut (VMRI).

OD19: We verkennen de mogelijkheden voor mensen met een handicap om individueel via rechtszaken hun rechten af te dwingen.

We zoeken steeds naar juridische strategieën (individueel of collectief) om wetgeving te benutten om rechten van personen met een handicap af te dwingen. Binnen dit kader hebben we vooral op 2 pistes ingezet:

- GRIP klaagde deze 'actualisering' van persoonsvolgende budgetten in 2021 aan bij de Raad van State. Deze strategie was succesvol, want de Raad van State vernietigde bij het arrest van 8 januari 2024 de aangevochten artikelen van het Mozaïekbesluit 5.
- We ontwikkelden eind 2022 samen met Progress Lawyers Network een modelverzoekschrift voor de deelbudgetten. Dit werd in 2023 door verschillende personen met een handicap benut om naar de rechtbank te stappen om een rechtszetting van hun deelbudget te bekomen. Ook dit bleek een succesvolle strategie.

Voor alle duidelijkheid: GRIP ontwikkelt geen juridische dienstverlening. Met andere woorden: we bieden geen juridische bijstand aan personen met een handicap die de stap naar de rechtbank willen zetten. Maar we informeren mensen wel bij juridische vragen en soms brengen we mensen ook in contact met personen in dezelfde situatie of met advocaten.

OD20: GRIP bevordert de implementatie van het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap.

In het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (VRPH of VN-Verdrag Handicap) heeft de internationale gemeenschap vastgelegd hoe men de mensenrechten van personen met een handicap best realiseert. GRIP ijvert voor de correcte implementatie van dit mensenrechtenverdrag. We merken dat dit niet zo vanzelfsprekend is en zetten daar hard op in.

Deelname aan de begeleidingscommissie bij Unia.

GRIP neemt al jarenlang deel aan de begeleidingscommissie van Unia. Enerzijds door de loskoppeling van Vlaanderen (oprichting VMRI) en anderzijds door een interne hervorming, veranderde de werking van de begeleidingscommissie in 2023. GRIP paste zich aan: Nadia Hadad verving Inge Ranschaert als eerste vertegenwoordiger van GRIP. En Katrijn Ruts verving Patrick Vandelanotte als betrokken staflid van GRIP.

Oprichting nieuw VMRI

In 2023 concretiseerde de Vlaamse Regering haar voornemen om een Vlaamse mensenrechteninstelling op te richten en Unia te defederaliseren. Het Vlaams Mensenrechteninstituut (VMRI) ging op 15 maart van start. Via formeel en informeel overleg was GRIP betrokken bij de vormgeving van dit nieuwe mensenrechteninstituut.

We vinden het belangrijk dat ervaringsdeskundigen met een handicap nauw betrokken worden bij de leiding van het VMRI. De voorzitter van GRIP, Luc Demarez, stelde zich in naam van NOOZO ook kandidaat voor het bestuur van het VMRI. Hij werd evenwel niet verkozen maar kreeg de positie van vervanger bij het bestuur.

Het is de bedoeling dat de betrokkenheid van verenigingen en mensen met een handicap bij het VMRI verder vorm krijgt, overeenkomstig ook de verwachtingen van het VN-Verdrag Handicap (art. 33.3). We kijken dan ook uit naar het opzetten van een klankbordgroep in 2024.

Bijwerken en aanpassen van het schaduwrapport VN-Verdrag.

De opvolging door het VN-Comité in Genève werd al een aantal jaren uitgesteld. En zo dus ook de publicatie van ons 2de schaduwrapport. Er is voorzien dat het VN-Comité in Genève zich in augustus 2024 voor een 2de keer buigt over de toepassing van het VN-Verdrag Handicap in België. Afgevaardigden van GRIP zullen aansluiten bij deze bespreking.

In de loop van 2023 werkten we verder aan ons 2de schaduwrapport, met het oog op zo actueel mogelijke informatie te kunnen aanbieden aan het VN-Comité.

Op 6 december publiceerden we op onze [website](#) (en in een persbericht) een vooraankondiging. We brachten de boodschap dat 6 december geen feestdag is voor mensen met een handicap. We komen op tal van punten tot de vaststelling dat Vlaanderen geen grondig werk maakt van de implementatie van het VN-Verdrag Handicap. Een aantal schendingen vallen op. Maar deze worden in Vlaanderen niet eens beschouwd als schendingen. Daarom benoemen we deze als verzwegen mensenrechtenschendingen.

Verkiezingscampagne

Aangezien 2024 een belangrijk verkiezingsjaar wordt, zette GRIP in 2023 een aantal acties op om de nodige voorstellen te ontwikkelen en over te brengen. We publiceerden in de zomer op onze website een verkiezingsdossier waarin zowel algemene aandachtspunten voor het beleid aan bod kwamen als voorstellen om de uitdagingen op verschillende beleidsdomeinen aan te pakken.

We bezorgden dit document aan de studiediensten van de politieke partijen, als inspiratie voor hun verkiezingsprogramma. In het vroege najaar gingen een reeks gesprekken door met de politieke partijen waarbij de studiediensten de centrale plek innamen. Eén partij ging jammer genoeg niet in op onze vraag tot gesprek.

Op 9 december organiseerden we een verkiezingsdebat in het kader van REVA Study. Vijf politici gingen in debat met elkaar over 6 thema's, onder de titel 'Inclusie: nu voor echt?' We zorgden voor een professionele [opname van het debat](#) die op ons YouTube-kanaal blijvend te bekijken is.

OD21: GRIP zet zich verder in om NOOZO, de Vlaamse adviesraad handicap, uit te bouwen tot een sterk platform voor advies en beleidsparticipatie.

GRIP is een actief lid van NOOZO, de Vlaamse adviesraad handicap. We geloven dat goede beleidsparticipatie van personen met een handicap een sterke motor kan zijn om mensenrechten te realiseren. We zien wel een fundamenteel verschillende rol weggelegd voor een adviesraad als platform van verschillende verenigingen en een onafhankelijke mensenrechtenorganisatie die de rol kan opnemen als voortrekker en aanjager.

In 2023 nam GRIP deel aan het bestuur van NOOZO met als afgevaardigde Luc Demarez en als plaatsvervangster Nadia Hadad. Door deelname aan de adviesgroep en aan een aantal werkgroepen van NOOZO, deden we ook een sterke inhoudelijke bijdrage. Er was steeds aandacht voor om de punten die bij NOOZO op de agenda stonden op voldoende mate binnen GRIP voor te bereiden en door te spreken (op bestuur, met beleidsmedewerkers en bij de thematische netwerken). GRIP was jarenlang projecthouder van het platform Handicap en Arbeid. Aangezien de werking van Handicap en Arbeid beter aansluit bij de werking van NOOZO als structuur voor advies en vertegenwoordiging vanuit verenigingen en mensen met een handicap, is werk gemaakt van een samenvloeien van Handicap en Arbeid en NOOZO. Dit proces is in 2023 goed opgevolgd en vanaf januari 2024 is Handicap en Arbeid volledig ondergebracht als een deelwerking bij NOOZO.

Vanuit GRIP hopen we dat naast het beleidsdomein werk, NOOZO in de toekomst de opdrachthouder en centrale structuur wordt voor vertegenwoordiging in nog meer beleidsdomeinen die van belang zijn voor mensen met een handicap, zoals onderwijs, welzijn, mobiliteit... .

GRIP IN 2023: Een sterk beleid voor mensenrechten van personen met een handicap

- Met het netwerk Handicap en Recht zorgden we voor meer uitwisseling tussen de wereld van handicap en de juridische wereld.
- GRIP zette een verkiezingscampagne op met politiek lobbywerk en voedt de publieke opinie om de aandacht voor mensenrechten en de prioriteit voor inclusie te verhogen.
- GRIP sloot als constructieve partner aan bij Unia en het VMRI.
- GRIP werkte verder aan het 2de schaduwrapport voor het VN-Comité in Geneve.
- GRIP nam actief deel aan het bestuur van NOOZO en deed een bijdrage bij de uitwerking van adviezen.
- GRIP verzorgde de overgang van het platform Handicap en Arbeid naar NOOZO.

Bijkomende acties in het kader van de samenwerkingen binnen het Gelijkekansenbeleid

Binnen onze rol als gelijkekansenorganisatie, werkten we ook in 2023 heel intens samen met Gelijke Kansen Vlaanderen.

We namen verder deel aan de oefening die door Gelijke Kansen Vlaanderen is opgestart rond het middenveld gelijke kansen (6 vergadermomenten). Dit zal resulteren in een reeks wijzigingen aan het

Gelijkekansendecreet, waarbij ook de rol en het subsidiekader voor de partnerorganisaties aangepast zal worden.

En verder op vraag van Gelijke Kansen Vlaanderen:

- Deelname aan de begeleidingsgroep van het Steunpunt voor Inclusie.
- Deelname aan het lerend netwerk Gelijke Kansen (lokale besturen)
- Deelname aan de Academische Werkplek deinstitutionalisering (VAPH / UGent)
- We ondersteunden vanuit onze expertise waar gevraagd en mogelijk de minister van Gelijke Kansen en betrokken lokale besturen bij de uitvoering van het Horizontaal Integratie en Gelijkekansenbeleidsplan.

7.

De inclusieve kijk op handicap

Iedereen heeft de mond vol van de paradigmashift van de medische benadering van handicap naar de sociale benadering of mensenrechtenbenadering. We stellen evenwel vast dat deze verandering heel traag loopt. Daarom blijft GRIP inzetten op de beeldvorming over mensen met een handicap, wat we de kijk op handicap noemen.

De verandering die we beogen is dat er een inclusieve kijk op handicap komt. Dit betekent dat mensen met een handicap worden gezien als volwaardige burgers en dat meer mensen en beleidsmakers ervan overtuigd zijn dat inclusie een recht is en geloven in de realisatie ervan.

OD22: GRIP situeert haar visie in de geschiedenis rond handicap en de nieuwe tendensen met betrekking tot kijk op handicap en communiceert hierover via diverse wegen naar buiten toe.

Een duiding van het kruispuntdenken werd in 2022 binnen GRIP uitgewerkt en resulteerde in een 1ste [artikel op onze website](#) onder de noemer 'nieuwe kijk'.

Defiant Lives, de documentaire over de strijd voor gelijke rechten voor personen met een handicap, mochten we op 5 december op vraag van de Stad Leuven (in het kader van de Internationale dag van de mensenrechtenweek) vertonen.

OD23: GRIP zet nieuwe strategieën in om mensen met een handicap aan te zetten tot meer bewustwording en actie op het vlak van hun mensenrechten.

We werken verder op basis van de lijnen die uitgezet zijn binnen onze sensibilisatiestrategie:

- storytelling
- cross-mediaal werken
- klare taal
- onderbouwde info.

In maart kwamen we naar buiten met de documentaire 'SAMen inclusief onderwijs'. We zetten daarbij ook een teaser in: 'SAMen dansen met CEMI'. De doelstelling hierbij was bewustwording rond het recht en de waarde van inclusief onderwijs.

Onder de werktitel 'Studio Inclusie' zijn we in het najaar van 2023 vernieuwende acties en methodieken op het vlak van informatie en sensibilisatie gaan uitproberen. We hebben daarvoor Luk Dewulf aangeworven als tijdelijke projectmedewerker. Dit resulteerde in een vernieuwende aanpak op het vlak van mediaproducten en specifiek ook de inzet van sociale media. De voornaamste realisaties waren:

1. een 'reel' (YouTube, Facebook, X...) ter ondersteuning van de lancering van het charter voor en door cultuurwerkers en kunstenaars met een beperking (Crippling the space)
2. de live reportage bij de zitting van de Raad van State
3. de campagne op social media over Down the road
4. een podcast met William Bouva en Kwinten Van Heden, als pilot voor een reeks podcasts met als werktitel 'inclusieklap'.

OD24: GRIP brengt het verhaal van mensenrechten van personen met een handicap en inclusie aan bij andere maatschappelijke bewegingen en gaat hier samenwerkingen rond aan.

In 2022 zetten we een samenwerking op met het HuisvandeMens Kortrijk. Dit was een 1ste stap om de brug te slaan met de humanistische gemeenschap in Vlaanderen. In 2023 zijn we daarrond verder in gesprek gegaan, maar dit resulteerde nog niet in nieuwe initiatieven.

OD25: GRIP informeert en sensibiliseert mediamakers en de brede cultuursector in verband met de inclusieve kijk op handicap.

We richten onze pijlen op mediamakers om mensen met een handicap vanuit een inclusievisie in beeld te brengen.

Daarom blijven we inzetten op de samenwerking met de VRT. We namen 3 maal deel aan het inclusienetwerk van de VRT. De Dienst diversiteit consulteerde GRIP in het kader van de woordenlijst diversiteit. En we hadden ook 2 maal een afzonderlijke uitwisseling met het team Diversiteit en leidinggevenden binnen de VRT. Daarbij brachten we ons standpunt in verband met Down the road ter sprake.

Down the road is volgens onze beoordeling geen inclusieve beeldvorming en het zesde seizoen was er beter niet gekomen. ([standpunt op de website van GRIP](#))

Andere contacten met mediaspelers:

- Blind gesprongen (Geronimo)
- Boundbreakers in verband met de reeks special olympics
- Mediarte publiceerde ons handboek mediamakers op hun website en in hun tijdschrift.

Opmerkelijk: het productiehuis Bargoens wees ons verzoek meermaals af om in gesprek te gaan bij de voorbereidingen van de serie 'Gewoon buitengewoon'.

OD26: GRIP ondersteunt mensen met een handicap om een actievere rol op de nemen in alle aspecten van media en cultuur.

We wilden in 2023 een uitwisselingsmoment opzetten voor acteurs met een handicap. Omdat we in contact kwamen met de groep CRIP-time, die dergelijke uitwisselingen al op regelmatige basis organiseert, startten we een samenwerking met hen. GRIP realiseerde een 'reel' op instagram om de lancering van hun inclusiecharter ('cripping the space') te ondersteunen. Zie: [Charter - Crippling the space \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)

Binnen dit kader begon Kwinten Van Heden, acteur en theatermaker met een handicap, in opdracht van GRIP ook een verkenning van de inclusie van acteurs met een beperking in het huidige cultureel en audiovisueel veld.

Op 8 mei nam GRIP op het Disability Film Festival in Leuven het peterschap op van de film Chained for Life. Deze film brengt het verhaal van een mooie actrice die worstelt om aansluiting te vinden bij haar misvormde co-ster op de filmset. De film is eigenlijk een soort 'metafilm', een film in een film. De film geeft op een parodistische manier de geschiedenis van beeldvorming van handicap binnen film weer. De inleiding bij de film werd verzorgd door Kwinten Van Heden die dit koppelde aan zijn ervaringen als acteur met een handicap.

GRIP IN 2023: de inclusieve kijk op handicap

- We werkten een eerste artikel (website) uit met duiding bij het kruispuntdenken in de reeks 'nieuwe kijk'.
- In maart kwamen we naar buiten met de documentaire 'SAMen inclusief onderwijs' en de teaser 'SAMen dansen met CEMI'.
- Met Studio Inclusie werkten we aan vernieuwende mediaproducten.
- GRIP werkte samen met de VRT in verband met beeldvorming maar we lieten ook ons ongenoegen horen over de reeks Down the road.
- We zijn een samenwerking opgestart met CRIP-time, een groep acteurs en cultuurmakers met een handicap.
- Op 8 mei was GRIP peter van de film Chained for Live op het Disability Film Festival.

8. Een sterke mensenrechtenorganisatie – kwestie van organisatie

GRIP wil de rol blijven opnemen van voortrekker en aanjager op het vlak van inclusie en gelijke rechten voor personen met een handicap. Dit vraagt om een sterke, krachtige organisatie. Het gaat hier om uitdagingen op organisatievlak. We benoemen een aantal organisatorische uitdagingen: kwestie van organisatie (KO).

KO1. Communicatie en publicaties

Website en Facebook draaiden ook in 2023 op volle toeren. Op de website telden we gemiddeld 3200 bezoekers per maand; we zagen de *vriendjes* op Facebook stijgen tot boven de 4100.

We verstuurd 11 keer de GRIP Nieuwsbrief (e-zine).

GRIP beschikt ook over een X- en een Instagram-account.

Op de website werden 67 artikels gepubliceerd. Een selectie:

- 05.01 - Mensen stappen naar rechter voor volledig PVB;
- 14.02 - Signalen van onderbescherming: prijs van de liefde;
- 16.02 - Onmogelijke droom of toekomstige realiteit;
- 20.03 - GRIP lanceert mini-docu 'SAMen inclusief onderwijs';
- 30.03 - Ontwerp Decreet leursteen schiet tekort;
- 21.06 - Auditeur Raad van State vernietigend voor Vlaamse Regering;
- 27.06 - Met mensenrechten experimenteer je niet;
- 25.07 - "Los dit op deze legislatuur";
- 28.07 - Hoe kan de volgende regering aan inclusie werken;
- 06.10 - Baanbrekend vonnis: Vlaanderen mag het budget van personen met een handicap niet halveren;
- 11.11 - GRIP gaf advies om te stoppen met Down the road.

In 2023 kwam GRIP 54 keer in de pers waarvan 50 keer in de **populaire pers**. Heel wat online kranten en tijdschriften pikten onze berichten op.

In de **vakpers** werd GRIP 4 keer vermeld. Enkele uitschieters:

- 03.01 – Reportage over de stap naar de arbeidsrechtbank en interview met voorzitter Luc Demarez (nieuws op VTM) + interview hierover met de voorzitter op radio1;
- 21.03 – reportages over SAMen Inclusief Onderwijs (TV Oost, NUUS, HLN online, Nieuwsblad online);
- 21.06 – "Vlaamse Regering pakte onwettig duizenden euro's zorgbudget af." (De Standaard);
- 12.07 – Reportage over de stap naar de Raad van State met vrijwilliger Herman Hillen en interview met voorzitter Luc Demarez (Terzake);
- 22.12 – "Vlaanderen respecteert rechten van personen met een handicap niet." (De Standaard).

GRIP IN 2023: communicatie en publicaties

- 3200 bezoekers op de website
- meer dan 4150 likes op de facebookpagina
- 11 x GRIP nieuwsbrief
- 497 volgers op X
- 340 volgers op Instagram
- 54 keer in de pers

KO2: Juridische actie

Zoals we elders in dit jaarverslag weergeven: onze juridische acties blijken succesvol. We willen ons als organisatie versterken om, waar aangewezen, juridische acties op te zetten.

We vinden het belangrijk om onze juridische acties te combineren met andere actievormen. Daarom zetten we 2 steunacties op: bij de rechtbank van Antwerpen op 21 juni (uitspraak in de zaak rond deelbudgetten) en bij de Raad van State op 4 oktober (behandeling verzoekschrift actualisatie).

Bij de berichtgeving rond de juridische acties in verband met de actualisatie en de deelbudgetten, hebben we meermaals ook een oproep gedaan om GRIP financieel te steunen.

GRIP IN 2023: juridische actie

- opzetten van steunacties bij juridische acties
- oproepen voor financiële steun voor de juridische acties

KO3: publieke actie

Mensen met een handicap zijn heel erg verontwaardigd omdat de wachtlijsten voor ondersteuning bij het VAPH blijven bestaan. We worden daar bij GRIP vaak over aangesproken en daarom zijn we gaan peilen naar de actiebereidheid. In het voorjaar gingen 4 bijeenkomsten door onder de noemer 'warm op recht op ondersteuning'. Tijdens de laatste bijeenkomst werd er beslist om vanaf het najaar van 2023 met de Actiegroep Recht op Ondersteuning publieke acties op te zetten met een weerkerend karakter, ongeveer maandelijks. GRIP zorgde voor de ondersteuning bij deze acties.

GRIP IN 2023: publieke actie

- In vier bijeenkomsten 'warm op recht op ondersteuning' gingen we in gesprek met personen met een handicap die actiebereidheid vertoonden om te wachtlijsten voor personen met een handicap aan te klagen.
- We ondersteunden de opstart van de Actiegroep Recht op Ondersteuning en de 3 publieke acties in het najaar.

KO4: Zelforganisatie en goed bestuur

GRIP is ontstaan op initiatief van mensen met een handicap en contextfiguren. Het zijn ervaringsdeskundigen die aan het stuur staan van GRIP. Dit is een bewuste keuze als zelforganisatie, waarmee we ook in regel zijn met de internationale standaard voor DPO's (Disabled Persons Organization). We willen de zelforganisatie binnen GRIP zeker behouden en waar mogelijk versterken.

De **algemene vergadering** van GRIP kwam bijeen op 31 januari (extra vergadering), 25 april en 21 november. Het **bestuur** kwam 5 keer bijeen.

Op de algemene vergadering van 25 april werden de nieuwe statuten van GRIP goedgekeurd, waarbij een aantal aanpassingen werden vastgelegd, onder meer:

- Mandaten van bestuurders kunnen na iedere periode van 4 jaar verlengd worden mits herverkiezing. Er is steeds een open kandidaatstelling voor alle leden van de algemene vergadering.
- Een scherper quotum rond diversiteit in het bestuur: maximum 2/3 leden van hetzelfde geslacht en minimaal 2/3 leden met een handicap. Daarbij streven we ook diversiteit na op het vlak van handicap.

GRIP IN 2023: zelforganisatie en goed bestuur

- De algemene vergadering kwam 3 maal bijeen.
- Het bestuur van GRIP kwam 5 maal bijeen.
- We finaliseerden onze vernieuwde vzw-staturen.

KO5: Zelforganisatie / ervaringsdeskundigheid

De vrijwilligers nodigen we 4 keer per jaar uit voor de Denkgroep, een soort open-ledenvergadering, zij kunnen ook online aansluiten. We volgen er de inhoudelijke werkzaamheden en initiatieven op. Er is tijd voor vragen en opmerkingen. Op vraag van de vrijwilligers wisselden we met locatie en in tijd: 1 Denkgroep ging door in Brussel; 1 Denkgroep was in Gent; door omstandigheden gingen 2 Denkgroepen alleen online door.

In 2023 was er interesse van 18 mensen om aan te sluiten bij de vrijwilligerswerking. Na kennismakingsgesprekken werden er 11 nieuwe mensen actief binnen een netwerk.

De vrijwilligers ontvangen 5x per jaar het interne e-zine **GRIPplus**, met nieuws uit de interne keuken. GRIPplus schrijft onder andere over de beslissingen van de bestuursvergaderingen en de algemene

vergaderingen, geeft een kort verslag van de vergaderingen van de Denkgroep en de thematische netwerkvergaderingen, nodigt uit voor activiteiten die GRIP opzet, noteert de vermeldingen in de pers, stelt nieuwe vrijwilligers voor en roept de vrijwilligers op om eigen nieuws mee te delen.

Naar aanleiding van de Week van de Vrijwilliger ontvangen de vrijwilligers een extra editie.

GRIP IN 2023: zelforganisatie / ervaringsdeskundigheid

- 4 denkgroepvergaderingen
- 11 nieuwe vrijwillige medewerkers
- 5 keer een GRIPplus
- Extra GRIPplus naar aanleiding van de Week van de Vrijwilliger

Een kort overzicht van de netwerken van ervaringsdeskundigen:

- **Netwerk Ondersteuningsbeleid** zorgde samen met het Netwerk Wonen voor een update van de standpuntnota deïstitutionalisering van 2014. Het formuleerde enkele voorstellen om het recht op ondersteuning juridisch sterker te verankeren. Het volgde ook de actualiteit op van het ondersteuningsbeleid, volgde juridische actie op en zorgde voor een sterke stem in de media voor een volwaardig recht op ondersteuning.
- **Netwerk Inclusief Onderwijs** kwam 2 keer samen (wat minder is dan de vorige jaren) maar het netwerk nam ook verschillende keren deel aan de Coalitie Inclusief onderwijs. In 2023 is er vooral ingezet om connectie te maken met andere organisaties en academici.
- **Netwerk Echt Werk** kwam 3 keer samen. Door het uitvallen van de beleidsmedewerker werk draaide dit netwerk op een lager pitje. Het netwerk werd betrokken bij de uitwerking van het trainingstraject voor ervaringsdeskundigen handicap en werk, het thema werk binnen het

verkiezingsdossier van GRIP en het onderzoek rond de transitie van onderwijs naar werk.

- **Netwerk Inkomen** zorgde voor een standpuntnota met voorstellen voor de bestrijding van armoede bij personen met een handicap. We bleven de actualiteit opvolgen en lobbyen voor onze speerpunten.
- **Netwerk Wonen** zorgde samen met het Netwerk Ondersteuningsbeleid voor een update van de standpuntnota deïstitutionalisering van 2014. Op het symposium van de academische werkplaats over deïstitutionalisering en voor de Stedelijke Adviesraad Personen met een Handicap van Gent deden we een inbreng over woonbeleid gebaseerd op onze standpuntnota inclusief woonbeleid.
- **Het Netwerk VN-Verdrag** zorgde in de eerste plaats voor ondersteuning van de vertegenwoordiging van GRIP binnen Unia. Het netwerk was ook betrokken bij de verder opmaak van het schaduwrapport.
- **Netwerk Kijk op handicap** zette lijnen uit voor het project Studio Inclusie, werkte rond 'inclusieve beeldvorming', deed een insteek voor het verkiezingsdossier en werd betrokken bij de campagne rond Down the road. Er werd 1 keer in vergadering bijeengekomen.

Interne vorming ervaringsdeskundigen

- Gluren bij de burens (Getuigendag, 12 juni)
- Lobbywerk (2 september)
- Vormingstraject ervaringsdeskundigen handicap en werk (2 oktober, 16 oktober, 6 november).

Deelname vrijwilligers aan externe studiedagen

- Kruispuntdenken, vzw De Link, 30 mei, Youri Devlaminck, Vlora Mernica en Tess Van Deynse
- Toekomstcongres, Netwerk tegen armoede, 8 juni, Xavier Deruytter
- Crippling the space, 16 september, Herman Hillen, Kwinten Van Heden, Ans Janssens, Chris Robbroeckx
- Mobiliteit, Dito vzw, 16 november, Herman Hillen

- “Is je stem laten horen nog een recht?”, Progressive Lawyers Network, 14 december, Xavier Deruytter.

GRIP IN 2023: vorming en studiedagen

- 2 interne vormingen en het vormingstraject ervaringsdeskundigen handicap en werk
- 10 deelnames van vrijwilligers aan externe vorming

KO6: Samenwerkingen

GRIP is actief lid van NOOZO, Handicap en Arbeid, Disruptief inclusief, de Kinderrechtencoalitie en het platform praktijktestenNU.

Binnen het nieuwe meerjarenplan zetten we sterker in op samenwerking met andere middenveldorganisaties.

Op het bestuur van GRIP werd, op basis van de methodiek van samenwerkingskaart, de samenwerking met Onafhankelijk Leven en Konekt doorgesproken.

We hadden ook samenwerkingsgesprekken (algemeen) met onder meer: Trefpunt STAN, Onze Nieuwe Toekomst, Ouders voor Inclusie en De Genereuzen.

Specifiek rond het thema inclusief werk hadden we, naast onze deelname aan Handicap en Arbeid, gesprekken met Onze Nieuwe Toekomst, De Werkplekarchitecten, Trefpunt STAN en 1 uit de 1000.

Over het thema inclusief onderwijs hadden we heel wat gesprekken met middenveldorganisaties, onder meer Ouders voor Inclusie, de Kinderrechtencoalitie, het Kinderrechtencommissariaat, Doof Vlaanderen, Onafhankelijk leven, Konekt, Vlok-Ci, Hart voor Handicap, Vlaamse Vereniging Autisme, Gezin en handicap, Sprankel, Lees- en Adviesgroep

Volwassenen met Autisme (LAVA), Centrum Taalontwikkelingsstoornissen (ETOS).

Met de andere gelijkekansenorganisaties zaten we vooral rond de tafel over de vernieuwing van ons subsidiekader binnen het gelijkekansendecreet. Daarnaast werden ook de voorbereidingen getroffen voor een gezamenlijke actie over gelijke kansen naar aanleiding van de verkiezingen in 2024.

We besteedden ook aandacht aan samenwerkingen met de academische wereld. Onze focus daarbij zijn onderzoeken waarbij vanuit het kader van disability studies wordt gewerkt, onder meer dus met aandacht voor de betrokkenheid van ervaringsdeskundigen. In 2023 kwamen zo een 7-tal sterke samenwerkingen tot stand, onder meer rond inclusief onderwijs met Beno Schraepen en Annet De Vroey (over inclusief onderwijs), Pascal De Decker, Emma Mooman, Marie Spinoy, Pieter Verstraete en de Academische Werkplek Deinstitutionaliseren.

GRIP IN 2023: samenwerkingen

- GRIP is actief lid van NOOZO, Handicap en Arbeid, Disruptief Inclusief, de Kinderrechtencoalitie en het platform praktijktestenNU.
- Aan de hand van samenwerkingskaarten werden met het bestuur de samenwerking met Onafhankelijk Leven en Konekt verder uitgediept.
- De band met de academische wereld kreeg vorm in 7 sterke samenwerkingen.

KO7: Lokale acties

In 2023 draaide het Bruispunt voor Inclusie in Brugge op volle toeren. Dit is ons 1ste lokale bruispunt voor inclusie dat we opzetten in samenwerking met tspelopedewagen. Er gingen 3 activiteiten door:

- info- en gespreksavond over inclusief werk (9 maart)
- info- en gespreksavond inclusief onderwijs (31 mei)
- boekvoorstelling 'Ook wij' (26 juni).

Doorheen het werkjaar waren er ook verschillende contacten om de lokale dialoog rond inclusie op gang te trekken, onder meer met het Brugs stadsbestuur, de adviesraad personen met een handicap, Ouders voor Inclusie en Oranje.

GRIP IN 2023: lokale acties

- 3 activiteiten in het bruispunt voor inclusie in Brugge
- Opstart lokale dialoog over inclusie

KO8: Vormingsaanbod

• **Getuigennetwerk**

Het Getuigennetwerk van GRIP is sinds 2005 een vaste waarde in de werking. Ervaringsdeskundigen brengen hun verhaal in scholen, vooral bij de sociale opleidingen in het secundair onderwijs, de sociale opleidingen in het hoger onderwijs en de lerarenopleiding.

In 2023 ontvingen we 51 aanvragen van scholen. Daarvan gingen er 29 slechts getuigenissen door omdat een aantal grote spelers door omstandigheden afhaakten.

- **Vorming door GRIP**

In 2023 gaf GRIP 5 vormingen op aanvraag:

- Kijk op handicap en werk, binnen bootcamp HOI (14 januari en 14 november)
- Kijk op handicap en werk, voor het lerend netwerk HOI (15 januari)
- Kijk op handicap, binnen opleiding INTER (18 januari)
- Film Defiant Lives en nabespreking, voor de Stad Leuven (5 december).

GRIP IN 2023: vormingsaanbod

- 29 getuigenissen in scholen en bij organisaties
- 5x vorming aangeboden door GRIP

KO9: Personeelsbeleid

In 2023 was het team van GRIP als volgt samengesteld:

- a. een 1/2 **coördinator**: Patrick Vandelanotte
- b. een 4/5e **stafmedewerker beleid**: Katrijn Ruts
- c. een 1/2 **stafmedewerker sensibilisatie**: Patrick Vandelanotte
- d. een 4/5e **medewerker organisatie**: Hayat Adahchour
- e. een 3/5^e **medewerker administratie**: Marie Aeles
- f. een 1/2 **stafmedewerker onderwijs en werk**: Seline Somers
- g. een deeltijdse **coach** van een bestuurder met een verstandelijke beperking

Patrick Vandelanotte neemt naast de rol als coördinator ook de halftijdse functie als beleidsmedewerker kijk op handicap en sensibilisatie op zich.

Willeke Bert verving vanaf november 2022 Seline Somers wegens langdurig ziekteverlof, als stafmedewerker onderwijs en werk. Willeke moest wegens ziekte evenwel afhaken vanaf 9 januari 2023. Om dit te

ondervangen werden wat opdrachten herverdeeld binnen het team en werden een aantal extra medewerkers ingeschakeld:

- 1/2 projectmedewerker Studio Inclusie: Luk Dewulf (vanaf september, loopt verder in 2024)
- 1/2 projectmedewerker wonen: Sofie De Schryver (van september tot en met december).

Daarnaast namen Marieke Eggermont en Kwinten Van Heden onderzoeksopdrachten op als freelancers, respectievelijk over de transitie van onderwijs naar werk en de inclusie van acteurs met een handicap.

GRIP was, met middelen van de Vlaamse Minister voor Werk, ook werkgever van de medewerkers van **het platform Handicap en Arbeid**:

- 3/5e beleidsmedewerker: Gisèle de Moffarts
- 1/2e beleidsmedewerker: Liefke Dolmans

De administratieve ondersteuning en coördinatie vanuit GRIP voor het platform Handicap en Arbeid:

- 10 % VT coördinator (met naast de coördinatietask nog een beperkte inhoudelijke inbreng): Patrick Vandelanotte
- 15 % DT (1/2) Medewerker Administratie: Marie Aeles
- 15 % DT (4/5) Medewerker Organisatie: Hayat Adahchour

Vorming, training en opleiding

Personeelsleden van GRIP namen deel aan de volgende studiedagen:

- Inclusiedag Ouders voor Inclusie, 11 maart, Patrick Vandelanotte
- VRP voorjaarscongres, 8 juni, Katrijn Ruts
- Crippling the space, 16 september, Luk Dewulf

KO10: Financiering

GRIP zet zijn werking verder op basis van **een nominatim subsidie van Gelijke Kansen Vlaanderen**, concreet vastgelegd in een reeks resultaatsverbintenissen.

Het **project Handicap en Arbeid** wordt gerealiseerd door een bijkomende financiering vanuit het beleidsdomein werk en sociale economie (het EAD-beleid). Vanaf 2024 gaat dit project over naar NOOZO.

GRIP kan giften ontvangen op de projectrekening. Op onze website staat de pagina STEUN ONS. GRIP beschikt over de erkenning om bij een gift een fiscaal attest af te geven.

We voorzien de komende jaren ernstige moeilijkheden om de financiële armslag te behouden. In het voorjaar van 2023 boog de werkgroep 'Toekomst van GRIP' zich over de financiële situatie van GRIP en werkte een plan van aanpak met 7 pistes uit om onze financiële basis te verstevigen. Dit plan van aanpak werd goedgekeurd op het bestuur en de algemene vergadering. Vanaf het werkjaar 2024 starten we met dit plan om zo de toekomst van GRIP op financieel vlak te versterken.

GRIP IN 2023: financiering

- Nominatim subsidie Gelijke Kansen Vlaanderen
- Projectsubsidie voor Handicap en Arbeid
- Herhaaldelijke oproep voor giften
- Een plan van aanpak werd uitgewerkt om de toekomst van GRIP op financieel vlak te versterken.

Ledenlijst AV sinds de AV op 21 november 2023
--

Brent Basyn
Carolien Callens
Luc Demarez
Marijn Depraetere
Cedric Depuydt
Xavier Deruytter
Youri Devlaminck
Nadia Hadad
Kjartan Heynderick
Herman Hillen
Ans Janssens
Hermi Ombelets
Paul Pasteels
Dominiek Porreye
Chris Robbroeckx
Viviane Sorée
Eddy Schelfhout
Patrick Schelfhout
Luc Vanheden
Tess Van Deynse
Anja Van Impe
Leon Verelst
Johan Vermeiren
Arsène Vyncke
Jos Wouters

Ledenlijst Bestuur sinds de AV van 21 november 2023
--

Luc Demarez
Nadia Hadad
Kjartan Heynderick
Herman Hillen
Chris Robbroeckx
Patrick Schelfhout
Tess Van Deynse
Leon Verelst
Jos Wouters